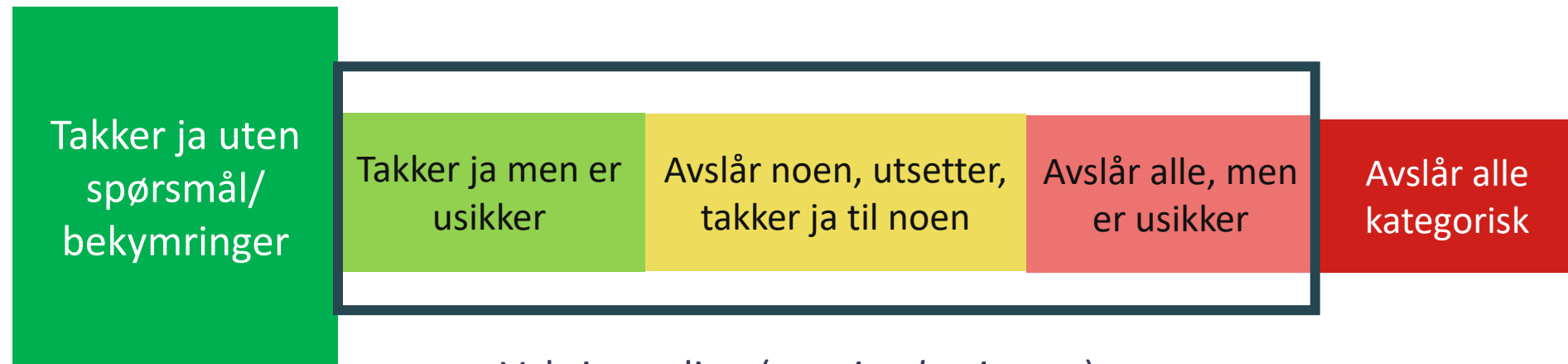

Hvordan møte usikkerhet og motforestillinger?

Ellen Furuseth, overlege ved avdeling for smittevern og vaksine, FHI
NASKOs lunsjwebinar 14. april 2026

Grader av aksept for vaksine

Vaksinenøling (*vaccine hesitancy*)

-er kompleks, kontekstspesifikk, varierer med tid, sted og vaksinetype

Hva er suksessoppskriften i møte med vaksinenøling?

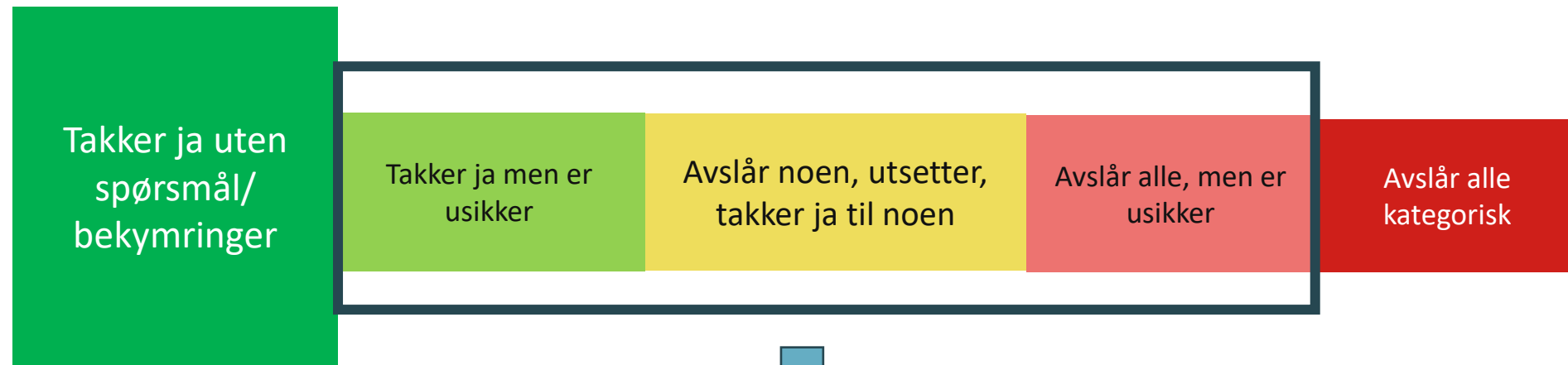

- Det finnes ingen «quick fix»-metode som gjennomgående gir suksess mht å få personer som er vaksinenølende eller -skeptiske til å endre mening. Tradisjonelt er ulike informasjonstiltak mest brukt.
- Motiverende intervju (MI) er en kunnskapsbasert metode som generelt har vist gode resultater for endring av helseadferd (1,2). Motiverende kommunikasjon (MC) er en forenklet, mer fleksibel bruk av MI-prinsipper i hverdagskommunikasjon.
- Det mangler fortsatt gode studier for å kunne konkludere med at MI/MC er mer effektivt enn andre intervensjoner for endring av vaksineadferd/økt vaksineopptak (3).
- MI/MC regnes likevel av mange som beste tilnærming- og anbefales i økende grad i vaksinesammenheng. WHO bruker liknende prinsipper i sitt materiell for håndtering av vaksinenøling. Flere land har brukt WHO-prinsippene og utviklet MI-lignende opplæring for vaksinepersonell (f.eks. Canada, Storbritannia, USA og Sverige).

1,2) Lundahl et al., 2013; Rubak et al., 2005

3) Labbé et al., 2025

Hvordan gå videre ved nøling?

Samtale basert på prinsipper fra MI/MC

Mål: mindre usikkerhet og motforestillinger - økt aksept

Helsepersonells rolle

- Hvordan helsepersonell samhandler med foreldre/den som skal vaksineres har stor betydning for vaksineviljen.
- Helsepersonell med kunnskap, åpenhet, empati og lydhørhet bygger tillit.

Omsorg + kompetanse → Tillit

Å snakke om vaksinasjon

- Svensk utdanningsmaterieell utviklet av Folkhälsomyndigheten i samarbeid med Västra Götalandsregionen
- Med utgangspunkt i:
 - *Conversations to build trust in vaccination. A training module for health workers (WHO)*
 - *Communicating with patients about covid-19 vaccination (WHO)*
- Tilpasset for svenske forhold

Komplett materieell hos <https://www.folkhalsomyndigheten.se/>

Folkhälsomyndigheten

Att prata om vaccination inom barnhälsovård, elevhälsa och andra verksamheter

Användarhandledning till utbildningsmaterieell

Risiko oppfattes ulikt

**Både sykdom og
vaksinasjon kan
være forbundet
med risiko**

Tror at sykdommen innebærer stor risiko
= økt sannsynlighet for å vaksinere seg.

Tror att vaksinasjonen innebærer stor risiko
= mindre sannsynlighet for å vaksinere seg.

Ulike perspektiver preger risikokommunikasjonen

Ekspertens riskovurdering

- Vitenskap
- Sannsynlighet for utfall
- Akseptabel risiko
- Utvikling av kunnskap
- Relativ risiko
- Befolkningsgrunnlag

Individets risikoopfatning

- Egen erfaring
- Opplevd trygghet
- Personlig nytte
- Er det sant eller ikke?
- Individuelle konsekvenser
- Enkelthendelser, rykter

Figur etter The Perception Gap: Recognizing and managing the risks that arise when we get risk wrong. David Ropeik, 2012.

Byggesteiner i samtalen om vaksinasjon

1. STILL ÅPNE SPØRSMÅL

2. LYTT OG SPEIL

3. ANERKJENN OG BEKREFT

4. TILBY INFORMASJON OG
SIKRE FORSTÅELSE

5. SAMMENFATT OG PLANLEGG
VIDERE

Struktur for samtale ved spørsmål og bekymringer

For å

- utforske hvilke spørsmål og bekymringer som finnes
- forstå hva som ligger bak spørsmålene
- gi tilpasset støtten før beslutninger om vaksinasjon

Åpne spørsmål

1. STILL ÅPNE SPØRSMÅL

2. LYTT OG SPEIL

3. ANERKJENN OG BEKREFT

4. TILBY INFORMASJON OG
SIKRE FORSTÅELSE

5. SAMMENFATT OG PLANLEGG
VIDERE

Hva tenker
du på...?

Hvordan
tenker du
rundt dette...?

Fortell...!

Folkhälsomyndigheten

Lytt og speil

1. STILL ÅPNE SPØRSMÅL

2. LYTT OG SPEIL

3. ANERKJENN OG BEKREFT

4. TILBY INFORMASJON OG
SIKRE FORSTÅELSE

5. SAMMENFATT OG PLANLEGG
VIDERE

Du er urolig
for..?

Samtidig
som..?

Jeg hører at du
er usikker
på...

Anerkjenn og bekreft

1. STILL ÅPNE SPØRSMÅL

2. LYTT OG SPEIL

3. ANERKJENN OG BEKREFT

4. TILBY INFORMASJON OG
SIKRE FORSTÅELSE

5. SAMMENFATT OG PLANLEGG
VIDERE

Så bra at vi
kan snakke
om dette...

Du vil jo gjøre det
som er best for
barnet ditt...

Tilby informasjon og sikre forståelse

1. STILL ÅPNE SPØRSMÅL

2. LYTT OG SPEIL

3. ANERKJENN OG BEKREFT

4. TILBY INFORMASJON OG SIKRE FORSTÅELSE

5. SAMMENFATT OG PLANLEGG VIDERE

Er det greit om jeg forteller hva jeg vet om dette?

Er det noe mer du lurer på?

Det betyr mye å få svar på spørsmålene sine

- Hvorfor disse vaksinene?
- Er vaksinen trygg?
- Hvorfor gis vaksinen så tidlig?
- Hvorfor så mange vaksiner?
- Er det bedre å få sykdommen?
- Hvordan lages en vaksine?
- Hva består en vaksine av?
- Hva skjer hvis jeg ikke tar vaksinen?

5. SAMMENFATT OG PLANLEGG VIDERE

Sammenfatt og planlegg videre

VAKSINERE

Vaksinere nå eller bestemme når

TENKE/VURDERE/
GRUBLE MER

Bekreftede at det er bra å ta seg tid til å tenke mer:
*Jeg foreslår at vi møtes igen. Når passer det?
Trenger du å ha med deg noen til samtalen?
Ønsker du skriftlig informasjon?*

IKKE VAKSINERE I
DAG

Vis at døren din er åpen, tilby et nytt besøk, behold tillit. Informer om hva det betyr at barnet ikke er vaksinert.

Oppsummering

Struktur for samtale med høy tillit og lavt konfliktnivå

- Ingen etablert suksessformel for å møte usikkerhet og motforestillinger mot vaksinasjon.
- Tradisjonelt er ulike informasjonstiltak mest brukt.
- Motiverende intervju (MI) /motiverende kommunikasjon (MC) anbefales av mange, inkludert WHO for å bygge tillit, senke konfliktnivå og motivere til endring.
- Gå inn med et åpent sinn: Spørsmål og refleksjoner er ikke det samme som vaksineskepsis
- For å nå gjennom med faktakunnskap er du avhengig av tillit.
- Større sjanse for å lykkes i lyttemodus enn i kampmodus
 - Fremmer motivasjon: Dialog med interesse og aksept for den andres perspektiv, tilpasset informasjon og tilgjengelighet.
 - Hemmer motivasjon: Anta i stedet for å lytte. Instruerende, autoritær eller konfronterende stil. Å rushe gjennom samtalen, dykke ned med informasjon før bekymringene er forstått.
- Ferdigheter må øves i praksis: åpne spørsmål, lytt & speil, anerkjenn & bekreft, tilpass informasjon, lag plan sammen for veien videre.

Takk til Folkehelsemyndigheten for velvillig deling av materiell